

Tako so rekli stari Rimljani in to velja še današnji dan.

Zopet smo v bojnem vrtincu, ki je objel ves svet in s starimi bi morali tudi mi danes reči, da so muze popolnoma utihnila.

Toda zdi se nam, da potrebuje ta rek starih dopolnila. Vojska, pogledana iz kulturnega stališča, je nekaj studenec novih idej in novih naziranj. Vojska ne rodi samo zgodovinarju mnogo gradiva, da opiše zunanjo sliko bojev, in njih potek in sklep miru, vojska rodi vsakemu kulturnemu delavcu premnogo snovi, da iz nje črpa desetletja in stoletja, ko sodeluje pri razvoju in napredku kulture.

Kakor preustvarja vojska posameznega človeka, posebno onega, ki je okusil življenje v strelskem jarku, tako preustvarja cel narod, pre-nareja celo kulturo.

Kako vpliva vojska na posameznika?

Bolj kot vsak dogodek, vsaka nesreča mirnega časa budi vojska v vsakem posamezniku sočutje do brata. Sebičnost se taja, ljubezen do bližnjega raste in se utrjuje. Dnevna poročila o darovih ljubezni nam to živo izpričujejo. Ako pa še pregledamo vrsto darovalcev, ne samo vrste nabiralcev, vidimo, da cvete sočutje do trpečega brata, usmiljenje in ljubezen ravno v nižjih vrstah naše družbe, ravno na temeljih naše družabne organizacije.

In v prid pride zopet tistemu, ki je temelj naše vojaške organizacije: našemu vojaku-prostaku.

Bolj kot vsak dogodek v mirnem času kaže vojska slabost posameznika nasproti organizirani celoti, oziroma moč disciplinirane organizacije. Posamezni poedinec ne pomeni nič, organizirana in disciplinirana skupina doseže vse. Njen uspeh je tem večji, čim boljša je organizacija in čim trdnejša je disciplina.

Celi svet občuduje moč nemške armade. Tudi njeni nasprotniki! In kaj jo tako izvanredno odlikuje v primeri z armadami drugih narodov?

Vojaki, ki se vračajo iz bojišča, pravijo: disciplina (red) je vzorna.

Vojska prepriča slehernega, da se mora posameznik ali cela skupina — če treba — tudi žrtvovati skupnemu cilju cele armade. Vsak osebni ozir, ozir na lastno zdravje in tudi na lastno življenje mora popolnoma izginiti in se žrtvovati namenu cele skupine.

V mirnem času smo vedno slišali osebne ozire: „Ja z moram predvsem gledati na se; Bog je najprej sebi brado ustvaril“ i. t. d. To je bila glavna ovira socijalne organizacije.

Vojska bo v tem oziru posameznika in družbo preustrojila. Po vojski prerojeni človek bo bolj prešel od sebičnosti (egoizma) k združenju ali altruizmu, od osebnega „jaz“ v družbo, v socijalno organizacijo.

Vojska vzgaja našo družbo za novo kulturno dobo: popolno socializacijo človeške družbe. Korenine so pognale v zadnjih desetletjih, po vojski pa bode vzrastlo mogočno drevo.

Doslej že smo imeli na kmetih socijalne organizacije in tudi med delavci. Tu in tam so dosegle lepe uspehe, večinoma pa so se morale boriti z največjo oviro: z osebnimi oziri, oziri na „jaz“ pri članstvu in vodstvu.

Ko se vrnejo naši v ognju prerojeni vojaki domov, ko se znovič poprimejo socijalne samopomoči, bodo očistili tudi vso družbo od zastarelega gesla: on je rekel, in amen!

V novi družbi bo vsak samostojno mislil, samostojno sodil, pa tudi samostojno odločeval v zboru enakih tovarišev.

Na kmetih bo vzcvetel združni dah z novo močjo, vzrastle bodo krepke produktivne denarje in prodajalne zadruge. Bolj kot kedaj poprej bo hotel naš kmet spraviti svoj pridelek konsumentu (kupcu) s a m v roke in s a m shraniti dobiček svojih rok, ker ga je ravno vojska prepričala, kako špekulirajte dvigajo cene.

Isto se je prepričal tudi konsument, delavec, obrtnik in uradnik. Tudi ti-le se bodejo združili in njihova društva bodo delala roko v roki z društvi kmetov.

Kakor delajo ljudske mase roko v roko v boju, tako bodo tudi delale, ko izidejo preizkušene iz boja, roko v roko v novi socializirani družbi, kjer bo vzrastla moč malega človeka nasproti zgodovinski in in gmotni moči.

Oklic kmetovalcem!

Ne pustite trohice zemljišča neporabljenega! — Sadite rani krompir in rano zelenjad!

Poljedelski minister obrnil se je do kmetovalcev z oklicem, ki se glasi:

Z velikim trudom ste s pomočjo neumornega dela starčkov, žensk in otrok lansko žetev pod streho spravili in mnogo težko ste morali prestati, predno ste meseno setev opravili. Sloga in spravljenost prinesla je onim posestvom pomoč, ki so bile brez gospodarjevega vodstva. Vojska je vzela najmočnejše moči. Po preteku zime čaka kmetovalce spomladi zopet navadno delo setve, naloga, koje rešitev letos marsikomu dela preglavice in skrb.

Od letošnjega pomladanskega dela je več odvisno ko v letih mira. Moč armade in zaupljivost prebivalstva ste odvisni od žetve kmetovalcev. Mnogi stotisoči, ki so druga leta doma sadili in sjali, poklicani so pod orožje. Dvojna in še večkratna teža je vašim ramam naložena, ki ste ostali doma.

Pred vsem je potrebno, da se vsak košček zemlje izrablji; še tako majhen naj ne ostane neizrabljen. Praba — katero so izkušeni kmetovalci že davno opustili — mora letos docela izginiti. Vsak košček njivice, vsak vrt, vsaka fratica v gozdu mora se izrabiti ali se naj da v najem ali proti deležu pri žetvi, ako je posestnik ne zamore sam obdelovati. Sade ali seje se naj take rastline, ki služijo nam neposredno v živež. Jara pšenica in jara rž, ki ne obljubite povsodi popolno žetev, zahtevate zemljo, ki je za nji posebno ugodna, primerno podnebje (klima) ter rano setev. Ako ti-le predpogoji niso dani, naj se seje v prvi vrsti ječmen in oves, ki se ja sedaj tudi rabita za pečenje kruha. Posebne pozornosti sta vredna fižol in grah, ki ne zahtevata posebno dobre zemlje.

Njive, na katerih se zaradi sposobnosti zemlje in podnebja zamore pridelovati zelenjad (Gemüse), naj se kolikor mogoče zasade ali posejajo z ranim krompirjem in s zelenjadjo da se še pred pravo žetvijo nekaj pridelala. Posebno na njivi, ki je namenjena za pridelavo tudi naših naj bi na te sadeže svojo posebno pozornost obračali.

Jako važno je pravo obdelovanje domačih vrtov; z gnojnih gred se lahko že rano dobivljajo sadike, ki se presade na razsežnejše prostore. Zelenjad uspeva pri količkajšni skrbi (namakanje) prav naglo in služi nam prej v živež, kot ga dajo druge rastline.

Nadalje zadeva ministrov oklic saditev sladkorne repe. Ker se s to v naših krajih skoraj nikdo ne peča, preidemo ministrove tozadevne nasvete.

Minister potem dalje svetuje: Bodite varčni s semenom. Sejte enakomerno, ne pregosto, ne prerediti! Kdor ima ali si zamore izposoditi sejnalni stroj, (Drillmaschine), naj seje le s tem. Dokler traja setev, ta stroj ne sme niti eden dan počivati temuč rabiti, kjer se le da. Zapomnite si kmetovalčevo pravilo, ki veli: Dobro gnojiti, vestno preorati in prevlačiti in redko sjati!

Njive, na katerih se pridelujejo krmila za živino, naj se v to svrhu le toliko rabijo, kolikor je neobhodno potrebno. Posebno take, ki vržejo le slab pridelek, imajo se preorati in primerno pripraviti za setev takih razslin, ki služijo ljudem v živež!

Prideluje jo naj se tudi — kjer je mogoče — take rastline, iz kojih dobivljamo olje, n. pr. rips. Olje se lahko porabi v kuhinji v zabelo jedi, rastline kot take dajejo živini, prga pa svinjam tečno pičo. Ker se je nam dovoz olja iz inozemstva zabranil, bode nam doma pridelano povoljno prijalo.

Pridelujte, kjer okolščine pripuščajo, tudi konoplje in lan, da bode tozadevna industrija lahko iz domačih krajev potrebne vlaknine Faserstoffe dobivljala. Mnogo je krajev, kjer je pridelovanje teh rastlin še v dobrem spominu in toraj isto prav lahko spet oživi. Marsikateremu pretečemu pomanjkanje v tem oziru bode na ta način lahko opomoci.

Kmetovalci avstrijski! Vpoštevajte nasvete deželnih korporacij in zadrug, ki imajo nalogo vam z nasveti in tudi dejanski

pomagati! Bodite radovoljno poslušni tozadevnim komisijam, ki so z najvišjim pooblastilom poklicane, da čuvajo nad povoljnimi obdelovanjem zemljišč! Izpolnjujte zvesto dolžnosti vašega stanu, ki se imenuje hranitelj države, in Bog oče bode Vašo setev blagoslovil!

Poizvedovalno mesto za nasad zelenjave in krompirja. Od namestništva ustanovljeno poizvedovalno mesto za nasad zelenjave in krompirja, koje vodstvo se je poverilo strokovnemu učitelju gospodu Otonu Brüdners je že pričelo s svojim delovanjem v Gradcu Burgg. 2 in s podajajo tam o tozadevnih vprašanjih med uradnimi urami od 8. do 12. ure dopoldne vsakomur brezplačna pojasnila. C. kr. stajersko namestništvo. Gradec, dne 9. marca 1915.

Gospodarske stvari.

Priteg beguncev za poljedelska dela.

10/551/1/1915. 22. februarja 1915. C. kr. ministerstvo za notranje stvari se je vsled odloka z dne 16. februarja 1915, št. 7554, pri seji, ki je bila tamkaj dne 15. februarja 1915, dogovorilo s zastopniki posameznih deželnih delavskih izkazovalnic o vprašanju, ali se naj pritegnejo begunci k poljedelskim delom, zjedini-lo glede sledečih načel:

1. Za nabiranje v posameznih barakah za naseljevanje beguncev se pripuščajo načeloma samo legitimirani zastopniki posameznih deželnih delavskih izkazovalnic in c. kr. poljedelske družbe na Dunaju. Osebe, ki jih pošiljajo na dotična mesta za nabiranje, morajo imeti posebne izkaznice s fotografijo, katere mora poveriti pol. oblast. Vsa pri nabiranju beguncev kot poljedelskih delavcev vdeležena mesta in posamezne osebe, bi se morala torej posluževati posredovanja deželne delavske izkazovalnice kraja dela ali c. kr. poljedelske zadruge na Dunaju, kolikor ne pride za to v poštev oskrbovanje po t. 7.

2. Nabiranje v naselbinskih kolibah se sme vršiti samo na podlagi efektivnih pogodb pri navzočnosti uradnika uprave kolib, ki pozna jezik, kateri mora beguncem natančno razložiti tekst obrazca pogodbe, pogojev plače in dela. Vsako pogodbo mora biti podpisana v dveh izdelavec pismeno oziroma z ročnim znamenjem in mora biti na nji pristavek prisotvnjčega uradnika kolibe, da se je pogodba sklenila v njegovi navzočnosti po natančni razložitvi vsebine.

3. Sklenjenje pogodbe se mora zaznamovati za vsakega posameznega delavca v kolibnem katastrovem listu, ki je izdan za njega. Begunec, ki se je enkrat zavezal s sklenjeno pogodbo, ne sme podpisati nobene nadaljne pogodbe več, mora ostati v naselbinski kolibi do v pogodbi določenega dneva nastopa službe in tamkaj pričakovati napotjenja. Uprava barake ima na to posebno paziti, da se izogne vsake možnosti dvakratnega posredovanja, ki bi bilo skrajno škodljivo v interesu poljedelskih producentov.

4. V zdravstvenom oziru se morajo izpolnjevati sledeči pogoji:

a) Begunci morajo biti iz neokuženih kolib in se morajo pod zdravniškim nadzorstvom v kopeli popolnoma očistiti; njihove stvari se morajo razkužiti. Begunci se morajo potem v posebni kolibi ali v posebnem poslopu osamotiti za dobo gnezditve (inkubacije) kužne bolezni, ki pride v poštev in zdravniško nadzorovati. Zdravniško nadzorovanje se ne sme omejiti samo na vprašanje o zdravstvenem stanju; pri nadzorovanih mora tudi zanesljivo osobe vsak dan temperaturo meriti. Nadalje se mora pri koleri, griži (desenteriji), trebušnem legarju (ali paratifusu) poizvedeti bakteriološki izvid odpadkov, pri davici izločila sluznic, v nosu in v grlu kakor tudi tonzilov in pri povratnem legarju izvid krvi nadzorovancev. Po preteku opazovalne dobe, oziroma neposredno, predno zapustijo begunci tabor, se morajo na novo očistiti (mrčes pokončati) in njihovi efekti na novo vspešno razkužiti.

Ako se pritegnejo begunci iz tabora, v katerem se do takrat ni pojavil nobeden slučaj pegastega legarja in v katerem bivališče ni trajalo celih treh tednov, je osamotbo določiti načeloma na tri tedne. Po dotičnem čiščenju in razokuženju ne smejo več stopiti v kolibo, v